

Asia: VN/13206/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi vetymarkkinalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Vetyklusteri kiittää hyvin valmistellusta hallituksen esityksen luonnoksesta.

Suomen Vetyklusteri on yhteensä yli 80 yrityksen ja 7 toimialaliiton vuonna 2021 perustama yhteenliittymä, joka edistää Suomen puhdasta siirtymää ja vetytalouden kehittymistä Suomessa. Kotimaisella vetyarvoketjulla on mahdollisuus saavuttaa vuoteen 2035 mennessä jopa 13 %:n osuus suomalaisesta BKT:stä ja luoda samalla 115 000 työpaikkaa. Arvoketjun tuottama vuosittainen arvo vuonna 2035 on jopa 34 miljardia euroa. (Lähde: Vetyklusterin Strategiaselvitys)

Pääministeri Orpon hallituksen energia-ja ilmastrostrategia (2026) määrittelee hallituksen tavoitteeksi: ”varmistetaan, että Suomessa on 2035 mennessä valtakunnallisesti laajasti kattava vetymarkkina ja sitä palveleva kansallinen vetyinfrastrukturi. Suomen tavoitteena on saavuttaa hallitusohjelman tavoite tuottaa 10 % EU:n uusiutuvasta ja vähähiilisestä vedystä.”

Suomen Vetyklusteri pitää tärkeänä, että uusi vetymarkkinalaki asettaa selkeän avoimeen ja säänneltyyn verkkoon perustuvan suunnan Suomen vetymarkkinan kehittymiselle tukien siten uusia investointeja vedyn tuotantoon sekä vetyinfrastruktuuriin. Kuten esityksen luonnoksesta käy ilmi, olisi Suomen vetytalouden kehittymisellä tärkeä rooli kotimaisen energiaomavaraisuuden kasvattamisessa sekä ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Lisäksi suunniteltujen investointien toteutuminen loisi Suomeen myös talouskasvua ja työpaikkoja.

Vetyinfrastruktuurin rakentamista ja operointia sekä toimijoiden välisiä suhteita säätelevä vetymarkkinalaki on oleellinen osa kansallista tavoitetta luoda Suomesta EU:n johtava vetytalousmaa. Vetymarkkinalain osalta on tärkeä tunnistaa mahdollisuudet, jotka omalta osaltaan

edesauttavat investointien tekemistä Suomeen samanaikaisesti luoden toimijoille selkeät vastuut ja velvollisuudet.

Vaiheittainen lähestymistapa

Suhtaudumme myönteisesti sääntelyn vaiheittaiseen lähestymistapaan, joka tukee mielestämme uuden markkinan syntyä. Sääntelyssä tulee alkuvaiheessa säilyä joustavuutta, jotta liian rajoittavat ratkaisut eivät käytännössä hankaloita hankkeiden etenemistä. Toiminnanharjoittajille tulee tarjota mahdollisimman paljon tietoa sääntelyn konkreettisesta sisällöstä, jotta mahdolliset tulkintaepäselvyydet eivät hidastuta hankkeiden etenemistä. Toivomme, että jatkovalmistelussa kiinnitettäisiin erityisesti huomiota siirtymävaiheen ja pitkän aikavälin väliseen suhteeseen sekä ehdotettujen joustojen täsmentämiseen.

Joustoilla on merkityksellinen rooli alkuvaiheen hankkeiden etenemiselle. Vetyklusterin näkemyksen mukaan on oleellista, että Suomi hyödyntää kaikki EU:n kaasupaketin jäsenvaltioille mahdollistamat joustot, eikä aseta kansallisesti tätä kireämpiä vaatimuksia. Alkuvaiheen hankkeille asetettavat edullisemmat ehdot eivät myöskään olisi käsittääksemme vastoin verkonkäyttäjien tasapuolista kohtelua, sillä ensimmäisten hankkeiden kohtaamat markkinariskit ovat merkittävästi suuremmat kuin niillä hankkeilla, jotka tulevat osaksi kypsää markkinaa.

Siirto- ja jakeluverkkoa koskevat määritelmät

Vetyklusterin näkemyksen mukaan on tärkeää, että jatkovalmistelussa kiinnitetään huomiota erityisesti siirto- ja jakeluverkkoa koskevien määritelmien rajanvetoon sekä niihin liittyviin vastuisiin ja velvoitteisiin. Markkinan kehittymistä tukisi ratkaisu, jossa verkon kehittyminen olisi mahdollista myös siten, että paikalliset putkilinjat liittyvät myöhemmin osaksi laajempaa siirtoverkkoa. Verkon kehittyminen vaiheittain tulisi myös tunnistaa, jotta vain osittain valmistunut verkko voitaisiin katsoa siirtoverkoksi, mikäli osuuden on myöhemmin tarkoitus palvella siirtoverkkoa.

P2P Putket

Vetyklusteri korostaa tarvetta tarkastella kansallisen vetyinfrastruktuurin kehittymistä niin lyhyellä kuin pidemmälläkin perspektiivillä. Vetymarkkinalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävien kahden toimijan (tuottaja & käyttäjä) välisten yksittäisten putkilinjojen osalta on huomioitava, että yksittäisten lain ulkopuolelle jäävien putkilinjojen vaikutus laajemman kansallisen infran kehittymiseen voi olla merkittävä. Samanaikaisesti tämä mahdollisuus voi merkittävästi nopeuttaa paikallisten infrastruktuurihankkeiden eteenpäinviemistä ja yksittäisten investointien edellytyksiä tehdä investointipäätös.

Neuvoteltu verkkoonpääsy

Pidämme siirtopalveluiden ehtoja ja hintoja koskevaa neuvoteltua verkkoonpääsyä tärkeänä tekijänä vetymarkkinoiden kehittymiselle. Osapuolten tulee pystyä sopimaan markkinan alkuvaiheessa tilannekohtaisesti siirtopalveluiden ehdoista ja hinnoista, jotta hankkeiden eteneminen olisi

mahdollista. Mielestämme neuvoteltua verkkoonpääsyä olisi syytä jatkaa myös vuoden 2032 jälkeen, esimerkiksi vuoteen 2035 saakka. Ymmärrämme, että kyse on EU-sääntelystä, eikä siihen siten voida kansallisesti vaikuttaa. Pyydämme kuitenkin pitämään asiaa esille mahdollisissa myöhemmissä EU-tason keskusteluissa.

Joustavuutta tarvitaan alkuvaiheessa myös verkon rahoituksen ja tariffihinnoittelun osalta. Riskien allokointia tulisi toteuttaa pitkällä aikavälillä, jotta ensimmäiset hankkeet eivät joutuisi kantamaan kohtuutonta kustannusriskiä. Toivoisimme, että mahdollisuus verkon kustannusten ajalliseen jaksottamiseen todettaisiin esityksessä nykyistä selkeämmin.

Varastot

Kehittyvällä vetyinfraalla on tärkeä merkitys myös vedyn varastoinnille. Jatkovalmistelussa olisi mielestämme syytä kiinnittää vielä tarkemmin huomiota varaston määritelmään. Kriteerit, joiden perusteella varasto kuuluu sääntelyn piiriin, voisivat olla vielä hieman nykyistäkin selkeämpiä.

Vetymarkkinan erityispiirteet

Vetyklusteri haluaa lopuksi painottaa vetymarkkinoiden erityispiirteitä. Toisin kuin maakaasu, tullaan vety tuottamaan ensisijaisesti Suomessa. Hankkeet sijoittuvat maantieteellisesti eri alueille ja markkinan kehittyminen ei siten ole keskitettyä. On tärkeää, että sääntely tunnistaa, että vetyverkko syntyy aluksi hajautettujen paikallisten kysyntäpisteiden ympärille ja laajenee sieltä hiljalleen osaksi integroitua kokonaisuutta. Tämä perustavanlaatuinen eroavaisuus edellyttää alkuvaiheessa uudenlaista joustavuutta ja viranomaisten rohkeutta tehdä luoviakin ratkaisuja. Lisäksi haluamme painottaa vetymarkkinoiden riippuvuutta uusiutuvan energian tuotannosta ja biogeenisen hiilidioksidin saatavuudesta, minkä vuoksi vetymarkkinan kehittymistä tulee tarkastella laajana holistisena kokonaisuutena.

Silvennoinen Riitta
Suomen Vetyklusteri ry